

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING BILIM OLISH
MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH USULLARI**

Daniyeva Bahoroy Yusuf qizi

Xalqaro Innovatsion Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi

Anotatsiya: *Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga bo'lgan qiziqishini uyg'otish va ularni rag'batlantirish orqali o'quv faoliyatini samarali tashkil etish masalalari yoritilgan. Bilim olish motivatsiyasi o'quvchilarning dars jarayoniga bo'lgan munosabatini belgilovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Shuning uchun o'qituvchining yondashuvi, darsni tashkil etish usullari, interfaol metodlardan foydalanish va o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish motivatsiyani shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Tadqiqotda motivatsiyani kuchaytirishning zamonaviy usullari, psixologik yondashuvlar, rag'batlantirish mexanizmlari va o'quv muhitining roli tahlil qilinadi. Shuningdek, darslarda o'yinli metodlar, interaktiv mashg'ulotlar va texnologik vositalardan foydalanish orqali o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishga oid tavsiyalar keltiriladi.*

Kalit so'zlar: *Boshlang'ich ta'lim, motivatsiya, o'quvchi faolligi, qiziqish uyg'otish, rag'batlantirish, interfaol metodlar, pedagogik yondashuv, psixologik xususiyatlar, bilim olish jarayoni, dars samaradorligi.*

Аннотация: *В данной статье рассматриваются методы формирования учебной мотивации у учащихся начальных классов. Мотивация к обучению играет важную роль в активизации познавательной деятельности школьников и формировании устойчивого интереса к учебному процессу. Особое внимание уделяется влиянию педагогического подхода, использованию интерактивных методов, индивидуальным особенностям учеников, а также созданию благоприятной учебной среды. Также анализируются современные способы стимулирования, психологические аспекты мотивации и практические рекомендации по повышению интереса к обучению через игровые технологии, интерактивные задания и цифровые ресурсы. Цель исследования — определить эффективные педагогические средства, способствующие развитию внутренней мотивации учащихся младших классов.*

Ключевые слова: *Начальное образование, мотивация к обучению, познавательный интерес, активность учащихся, стимулирование,*

интерактивные методы, педагогические технологии, психологические особенности, учебный процесс, эффективность обучения.

Kirish

Hozirgi davr ta'limi oldida turgan muhim vazifalardan biri – o'quvchilarning faqatgina bilim olishlarini emas, balki ularning ta'lim jarayoniga bo'lgan ijobiy munosabatini, ya'ni o'quv motivatsiyasini shakllantirish va rivojlantirishdir. Ayniqsa, boshlang'ich sinf davri – bu shaxsning bilim olishga bo'lgan ehtiyoji, qiziqishi va o'rganish faoliyati shakllanadigan bosqich hisoblanadi. Shu sababli, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini uyg'otish, ularda mustahkam ichki motivatsiyani vujudga keltirish o'qituvchi faoliyatining eng muhim tarkibiy qismidir. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga bo'lgan motivatsiyasini shakllantirishning samarali usullari, pedagogik yondashuvlar va innovatsion metodlar haqida so'z yuritiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari – bu hayotiy tajriba va mustaqil fikrlash ko'nikmalari hali yetarli darajada shakllanmagan, ammo bilimga chanqoqligi va o'rganishga intilishi yuqori bo'lgan yosh toifasidir. Shu sababli, ushbu bosqichda ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilishda o'quvchilarning ichki va tashqi motivatsiyasini uyg'otish, qo'llab-quvvatlash hamda uni izchil rivojlantirish eng muhim masalalardan biri hisoblanadi. Bilim olish motivatsiyasi – bu o'quvchining bilimga bo'lgan ehtiyoji, uni egallashga bo'lgan ichki ishtiyoqi va o'qishdan zavq olish holatidir. Motivatsiyaning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillarni bir nechta asosiy guruhlariga ajratish mumkin:

1. O'qituvchining shaxsiy fazilatlar va didaktik mahorati

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi – bu nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi, psixolog va yetakchi bo'lib, u har bir o'quvchining qalbiga yo'l topa olishi kerak. O'qituvchining samimiyligi, xushmuomalaligi, sabr-toqati, tinglash va tushunish qobiliyati o'quvchining unga bo'lgan ishonchini shakllantiradi. Darsda do'stona muhit yaratish, har bir bolaning fikriga e'tibor qaratish, ularni faoliyatga jalb etish – bu bilim olishga ijobiy munosabatni shakllantiruvchi asosiy omillardandir.

2. O'yinli faoliyat va ijodiy yondashuvlar

Boshlang'ich sinf o'quvchilari o'z tabiatiga ko'ra harakatchan, qiziquvchan va o'yinlarga moyil bo'ladilar. Shu sababli darslarni o'yinlar asosida tashkil etish o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularda bilim olishga nisbatan quvonch hissi uyg'otadi. Masalan, matematikada "raqamli musobaqalar", ona tilida "topishmoq aytish", tabiatshunoslikda "kashfiyotchi o'yinlari" kabi metodlardan foydalanish orqali nafaqat mavzuni tushuntirish, balki uni chuqurroq o'zlashtirish ham mumkin

bo'ladir. O'yinli metodlar bolalarning mustaqil fikrlash, jamoada ishlash, muammoni hal qilish kabi ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

3. Interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy pedagogik yondashuvlarda interfaol metodlar alohida o'rin tutadi. Klaster, aqliy hujum (brainstorming), savol-javob, "fikrlar daraxti", "insert" texnikasi kabi usullar o'quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Bu metodlar orqali o'quvchilarning o'z fikrini ifoda etish, boshqalarni tinglash, tanqidiy fikrlash, muhokama qilish ko'nikmalari rivojlanadi. Interfaol yondashuvlar shuningdek darsni jonlantiradi, uni qiziqarli va unutilmas qiladi.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) ta'limdagi o'rni

Raqamli texnologiyalar yordamida darslarni ko'rgazmali, multimediya asosidagi materiallar bilan boyitish o'quvchilarda obrazli fikrlash, eslab qolish, tasavvur qilish qobiliyatlarini oshiradi. Video lavhalar, animatsiyalar, elektron viktorinalar, ta'limiy dasturlar orqali mavzularni ko'proq hissiy ta'sir bilan qabul qilish mumkin. Bunday vositalar o'quvchilarning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishiga xizmat qiladi va ularning o'quvga bo'lgan motivatsiyasini mustahkamlaydi.

5. Rag'batlantirish va baholash tizimining to'g'ri tashkil etilishi

Motivatsiyaning muhim komponentlaridan biri – bu tashqi rag'batlantirishdir. Kichik yoshdagi o'quvchilar ko'pincha maqto'v, yulduzchalar, diplomlar, "eng faol o'quvchi" kabi nomzodlar orqali ruhiy rag'batlantirishga muhtoj bo'ladilar. Shuningdek, baholashda ijobiy yondashuvni saqlash, harakatni qadrlash, xatolardan qo'rqmaslikka o'rgatish zarur. Bu o'quvchining o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi va bilim olishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi.

6. Oilaviy muhit va ota-onalar bilan hamkorlik

Motivatsiyaning shakllantirishda ota-onalarning roli ham beqiyosdir. Uyda bolaga beriladigan e'tibor, ijobiy qo'llab-quvvatlash, maqto'v, o'qishdagi muvaffaqiyatlarga e'tibor bilan qarash bolada o'zining qadrlanishini his qilishga yordam beradi. Shuningdek, maktab bilan oila o'rtasidagi uzviy hamkorlik, darsdan tashqari tadbirlarda ota-onalarning ishtiroki ham bolani o'qishga qiziqtirishda muhim vosita bo'la oladi.

Xulosa

Boshlang'ich ta'lim bosqichi – bu o'quvchining shaxsiyati, tafakkuri va o'rganishga bo'lgan munosabati shakllanadigan poydevor davridir. Shu sababli, o'quvchilarni bilim olishga rag'batlantirish, ularda ichki motivatsiyaning rivojlantirish o'qituvchining asosiy pedagogik vazifalaridan biri sanaladi. O'yinli faoliyat, interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalar, rag'batlantirish tizimi va oila-maktab hamkorligi o'quv motivatsiyasini shakllantirishda muhim omillar bo'lib xizmat qiladi. O'qituvchining

har bir darsga ijodiy yondashuvi, o'quvchilarga individual tarzda yondashishi va qulay psixologik muhit yaratishi ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, bilim olishga bo'lgan qiziqishni mustahkamlab boradi. Shunday ekan, boshlang'ich sinflarda o'quv motivatsiyasini rivojlantirish pedagogik jarayonning ajralmas va ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Axmedova, M.Q. *Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi*. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2021.
2. Yoqubova, D.M. *Boshlang'ich ta'lim metodikasi va innovatsion texnologiyalar*. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2020.
3. Jalolova, D.K. *Ta'limda motivatsiya va uning shakllanishi*. – Toshkent: Ilm ziyo, 2019.
4. Vygotskiy, L.S. *Pedagogik psixologiya*. – Moskva: Pedagogika, 2003.
5. Shodmonova, S.S. *Boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning psixologik xususiyatlari*. – Toshkent: Iqtisodiyot va ta'lim, 2022.